

Limity uplatňovania zmluvnej pokuty v spotrebiteľských zmluvách

Šťastová, R.* , Vozár, J.**

ŠŤASTOVÁ, R., VOZÁR, J.: Limity uplatňovania zmluvnej pokuty v spotrebiteľských zmluvách. *Právny obzor*, 107, 2024, č. 5, s. 488 – 506. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2024.5.03>

Limits of application of contractual penalty in consumer contracts. The contractual penalty serves both as a means of protection for the creditor and as a means of ensuring compliance with the contractual obligations of the debtor. The creditor, as well as the potential one, aims to protect himself, and in the case of business obligations, also his business activity. The degree of creditor protection, however, is limited by the special status of subjects in consumer relations, where instead of an entrepreneur, the other party is a specific subject, namely the consumer. Therefore, the aim of the contribution is to define the current limits and challenges in the area of application of the contractual penalty in consumer obligation relations, where the legislator assumes a certain higher level of consumer protection resulting from his status. It is possible that in some cases the use of a contractual penalty will be marked as an unacceptable contractual term, resulting in the total invalidity closure of contractual penalty.

Key words: *guarantee of obligation, contractual penalty, unacceptable contractual condition, consumer, consumer protection*

Úvod

Zmluvná pokuta ako dôležitý inštitút v súkromnom práve je v našej právnickej spisbe komplexne spracovaná vďaka monografickým dielam profesorky Ovečkovej, ktorá sa tejto problematike systematicky a dlhodobovo venuje.¹ Jej doktrínálne, výkladové závery výrazne ovplyvnili nielen právnú teóriu, ale aj prax.² Panta rhei aj v tejto oblasti. Od druhého vydania jej monografie na danú tému uplynulo trinásť rokov a odvtedy možno vidieť viacero impulzov v tejto problematike. Na časť z nich reagovala aj právna veda³ vrátane úvah *de lege ferenda* v rámci pripravovanej rekodifikácie občianskeho práva.⁴

* Mgr. Regina Šťastová, interná doktorandka Ústavu štátu a práva SAV, v. v. i. v Bratislave.

** Doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc., riaditeľ Ústavu štátu a práva SAV, v. v. i. v Bratislave.

¹ OVEČKOVÁ, O. *Zmluvná pokuta*. Bratislava : Iura Edition 2011, 358 s. OVEČKOVÁ, O. *Zmluvná pokuta*. 2. preprac. a dopl. vyd. Bratislava : Iura Edition 2011, 230 s.

² OVEČKOVÁ, O. *Zmluvná pokuta*. 2. preprac. a dopl. vyd. Bratislava : Iura Edition 2011, s. 165 a 167. In Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. mája 2021, sp. zn. 43Cob/24/2021, s. 252. In Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. marca 2022, sp. zn. 43Cob/23/2022.

³ CSACH, K. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Obd. 11/2019 zo 17. 7. 2019, R 43/2019 (primeranosť zmluvnej pokuty určenej dennou sadzbou). In *Súkromné právo*. 2020, č. 4; DUFALOVÁ, L. Zmluvná pokuta v nepenažnej forme. In *Súkromné právo*. Roč. 2017, č. 5.

⁴ OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v procese rekodifikácie súkromného práva (návrh novely Občianskeho zákonníka). In *Právny obzor*. Roč. 2019, č. 2, s. 168 – 179; OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. In *Právny obzor*. 2024, č. 2, s. 121 – 139.

Slovenská právna úprava zmluvnej pokuty zostala až na možnosť moderácie aj v občianskom práve⁵ v zásade nezmenená, ale dynamika podnikania, ako aj trendy súvisiace so zvýšenou ochranou spotrebiteľa, prinášajú nové aspekty do tejto problematiky a odrážajú sa aj v judikatúre. Nejde len o judikatúru všeobecných súdov na Slovensku. Pri problematike zmluvnej pokuty neaplikujeme len občiansky alebo obchodný zákonník, kde je zmluvná pokuta *expressis verbis* upravená, resp. zákony, v ktorých sú ustanovenia o zmluvnej pokute,⁶ ale musíme brať do úvahy ústavnoprávne aspekty, ako aj vplyv európskeho práva v tejto oblasti. Problematike zmluvnej pokuty sa venoval aj Ústavný súd SR⁷ a vo viacerých rozhodnutiach, aj Súdny dvor EÚ, najmä v prípadoch výkladu Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Ochrana spotrebiteľa predstavuje jeden z princípov, na ktorých je založené fungovanie Európskej únie.⁸ Slovenská republika sa musí riadiť týmto princípom nielen pri začleňovaní obsahu úniijného práva do vnútroštátneho právneho poriadku, ale od orgánov ochrany práva sa vo všeobecnosti očakáva aplikácia vnútroštátneho práva eurokonformným spôsobom.

Dávame do pozornosti, že od roku 2011 platí v Českej republike nový občiansky zákonník. Ten v prípade zmluvnej pokuty v zásade vychádza z predchádzajúcej úpravy, pričom zjednotil právnu úpravu dovtedy zakotvenú v občianskom a obchodnom zákonníku.⁹ Spomíname to preto, lebo slovenskí autori často citujú české rozhodnutia súdov a väčšina aj súčasných súdnych rozhodnutí v Českej republike je použiteľná ako inšpirácia pri právnej argumentácii. Zmena českej právnej úpravy priniesla však aj zásadné zmeny v niektorých českých rozhodnutiach, ktorých závery by nemali zmeniť doterajšie právne názory prijaté našou súdnou praxou a teóriou.¹⁰

V našom príspevku chceme prioritne poukázať na niektoré otázky a súvisiace problémy spojené s teoretickým chápaním a aplikáciou inštitútu zmluvnej pokuty, ak je účast-

⁵ Podľa § 545a Občianskeho zákonníka „*Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti. Ak veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa zmluvná pokuta vzťahuje, súd prihliadne aj na výšku škody, ktorá porušením povinnosti vznikla, a na to, o koľko zmluvná pokuta presahuje rozsah vzniknutej škody.*“

⁶ Napr. podľa § 46g ods. 8 druhá veta zákona č. 266/2005 Z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v zmluve o poistení dôchodku nemožno dojednať zmluvnú pokutu.

⁷ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 31/2023 z 8. februára 2024.

⁸ Princíp ochrany spotrebiteľa je hodnotou vyplývajúcou z práva Európskej únie (čl. 169 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v spojení s čl. 38 Charty základných práv Európskej únie).

⁹ ČERNÁ, S., KULHÁNKOVÁ, K. Smluvní pokuta v NOZ. In *Rekodifikace & praxe*. 2013, č. 11, s. 4 a nasl. HORÁK, P. Smluvní pokuta v nové úpravě soukromého práva. In *Právní rozhledy*. 2015, č. 19, s. 649 – 657.

¹⁰ Ako príklad uvádzame rozhodnutie *Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. októbra 2019, sp. zn. 23 Cdo 1192/2019, súd pripustil možnosť zakotviť si zmluvnú pokutu medzi zmluvnými stranami aj vtedy, ak sa viaže nielen na porušenie povinnosti, ale aj na inú právnu skutočnosť, ktorou je odstúpenie od zmluvy pre porušenie povinnosti dlžníkom. Zmluvná pokuta nemusí byť striktné viazaná iba na porušenie zmluvnej povinnosti zmluvnej strany ale v prípade, ak sa viaže aj na porušenie povinnosti môžu zmluvné strany postihnúť dojednaním o zmluvnej pokute aj inú právnu skutočnosť...*

Podľa našej právnej doktríny a súdnej praxe možno zmluvnou pokutou sankcionovať len nesplnenie povinnosti a nie výkon práva. (rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 141/2000).

nikom zmluvného vzťahu spotrebiteľ. V spotrebiteľských zmluvách v rôznych oblastiach sa veľmi často používa inštitút zmluvnej pokuty.¹¹ Ide o problematiku, ktorej nebola v našej literatúre venovaná adekvátna pozornosť. Spotrebiteľ ako slabšia zmluvná strana podlieha určitej forme zvýšenej ochrany, pretože je vo fakticky nerovnom postavení voči profesionálnemu obchodníkovi vzhľadom na jeho väčšiu odbornú a právnu skúsenosť.¹² Zákonodarca sa preto pokúsil túto faktickú nerovnosť kompenzovať prostredníctvom zvýšenej zákonnej ochrany. V takom prípade je potrebné, aby zmluvná pokuta v spotrebiteľských vzťahoch odrážala určité osobitosti oproti jej zakotveniu v obchodno-záväzkových vzťahoch medzi podnikateľmi, alebo v obchodno-záväzkových vzťahoch, kde je jednou so zmluvných strán subjekt verejného práva.

Cieľom príspevku je analyzovať aktuálne zákonné limity a výzvy uplatňovania zmluvnej pokuty voči spotrebiteľovi so zohľadnením aktuálnej judikatúry v danej oblasti. Zákonodarca postupne pristupuje k sprísňovaniu právnej úpravy v otázke spotrebiteľských zmlúv,¹³ čo s účinnosťou od 1. júla 2024 odráža aj novoprijatý zákon č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento síce bližšie nešpecifikuje použitie zmluvnej pokuty na účely zabezpečenia záväzkového vzťahu so spotrebiteľom, ale bližšie upravuje vybrané práva a povinnosti zmluvných strán pri uzatváraní spotrebiteľských zmlúv. Posúdenie dojednaní o zmluvnej pokute môže viesť k označeniu takéhoto dojednaní ako neprijateľnej zmluvnej podmienky medzi obchodníkom a spotrebiteľom.

1. Spotrebiteľ ako subjekt ochrany v spotrebiteľských zmluvách

Základným právnym predpisom *lex generalis* v otázke záväzkových vzťahov, a to aj v otázke tých spotrebiteľských, je zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“), ktorý v osobitnej piatej hlave s názvom Spotrebiteľské zmluvy poskytuje základný právny rámec právnej úpravy spotrebiteľských zmlúv a ich samotného uzatvárania. Spotrebiteľská zmluva ako taká nepredstavuje samostatný zmluvný typ, ale predstavuje iba druh zmluvy, ktorej osobitné podmienky a náležitosti určujú jednak osobitné predpi-

¹¹ Pri poskytovaní spotrebiteľských úverov sa zmluvná pokuta kombinuje s inými sankciami, ktorých cieľom je posilniť postavenie podnikateľa, ktorý úver poskytuje.

¹² O nerovnom postavení spotrebiteľa hovoríme najmä z pohľadu priemerného spotrebiteľa. V praxi sa môže vyskytnúť aj úplne opačná situácia, keď malý živnostník a advokát v roli spotrebiteľa budú v úplne opačnom nerovnom postavení vzhľadom na právnu erudíciu advokáta, ale zákonom chránený zostane spotrebiteľ.

¹³ Podľa § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) účinného k 1. 2. 2008 nesmú spotrebiteľské zmluvy obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len „neprijateľná podmienka“). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

Podľa § 53 ods. 4 písm. k) OZ za neprijateľné podmienky uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú najmä ustanovenia, ktoré požadujú od spotrebiteľa, ktorý nespĺnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nespĺnením jeho záväzku. Podľa § 53 ods. 5 OZ neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.

sy a jednak spomínaný Občiansky zákonník.¹⁴ Okrem pojmu „spotrebiteľská zmluva“, ktorú v § 52 ods. 1 OZ vymedzuje ako každú jednu zmluvu (odhliadnuc od jej uzatvárannej právnej formy, t. j. môže dôjsť k uzatvoreniu akéhokoľvek zmluvného typu), uzatváranú medzi vopred vymedzenými zmluvnými stranami, a to na jednej strane obchodníkom (predtým napríklad pojem „dodávateľ“ alebo pojem „predávajúci“¹⁵) a na druhej strane spotrebiteľom, definuje aj tieto zmluvné strany. Zmluvná strana, a to obchodník, prešiel nedávnou zmenou právnej úpravy. Prijatím v úvode spomínaného zákona o ochrane spotrebiteľa došlo aj k novelizácii zákonného znenia Občianskeho zákonníka. Od 1. júla 2024 je druhá zmluvná strana stojaca oproti spotrebiteľovi – obchodník, definovaná podľa § 52 ods. 3 OZ nasledujúcim spôsobom: „obchodníkom je osoba, ktorá v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z nej vyplývajúcim záväzkom alebo pri obchodnej praktike koná v rámci svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania, a to aj prostredníctvom inej osoby, ktorá koná v jej mene alebo na jej účet;“¹⁶ pričom do účinnosti bola druhá strana stojaca oproti spotrebiteľovi vymedzená nejednotne a nejasne, buď pojmom „dodávateľ“ v Občianskom zákonníku¹⁷, alebo pojmom „predávajúci“, alebo aj inak. Nejednotnosť právnej úpravy na účely definovania zmluvnej strany, ktorá vstupuje so spotrebiteľom do spotrebiteľského vzťahu, nebola jediným dôvodom na to, aby zákonodarca pristúpil k zmene. Vybrané pojmy označujúce zmluvnú stranu, napríklad v podobe pojmu „predávajúci“, môžu zavádzať spotrebiteľa najmä tým, že sa daný pojem spája iba s vybraným zmluvným typom, a to kúpnu zmluvou.¹⁸

Spotrebiteľom, ktorý vstupuje do spotrebiteľskej zmluvy ako zmluvná strana, je každá fyzická osoba, ktorá nevstupuje v určitom vzťahu k obchodnej, podnikateľskej činnosti, t. j. „fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti“¹⁹. Nejde teda o situácie, v ktorých dochádza k uzatváraniu záväzku medzi podnikateľmi, prípadne subjektmi verejného práva navzájom. Pokiaľ je zmluvnou stranou fyzická osoba – podnikateľ, vzťahuje sa na túto osobu rovnako právna úprava uvedená v Občianskom zákonníku v prípadoch, ak rovnako nekoná v rámci svojej obchodnej alebo obdobnej podnikateľskej činnosti.²⁰

¹⁴ MAZÁKOVÁ, J. *Ochrana spotrebiteľa. Judikatúra*. Bratislava : Iuris Libri, 2016, s. 17.

¹⁵ Paragraf 2 písm. b) zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (zrušený a nahradený s účinnosťou od 1. júla 2024 zákonom č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov): „predávajúcim je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania, alebo osoba konajúca v jej mene alebo na jej účet.“

¹⁶ Predtým § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka v nasledujúcom znení: „Dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.“

¹⁷ Definíciu pojmu „dodávateľ“ ako zmluvnej strany na účely vymedzenia subjektov spotrebiteľských zmlúv obsahuje aj v § 2 písm. c) aj zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁸ K tomu pozri: Dôvodová správa k zákonu č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov, s. 4.

¹⁹ Paragraf 52 ods. 4. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník.

²⁰ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. októbra 2022, sp. zn. 6Cdo/108/2020.

Chápanie povahy oboch zmluvných strán vychádza z materiálneho kritéria a samotné naplnenie tohto kritéria, predovšetkým v podobe samotného účelu a naplnenia uzatvorenia spotrebiteľskej zmluvy medzi zmluvnými stranami, je potrebné skúmať osobitne, nemožno preto paušalizovať povahu zmluvných strán,²¹ a to predovšetkým na strane spotrebiteľa. V prípade naplnenia už uvedených definícií v Občianskom zákonníku, prípadne splnenie osobitných podmienok ustanovených *lex specialis*, môže v konečnom dôsledku dôjsť medzi obchodníkom a spotrebiteľom k uzatvoreniu spotrebiteľskej zmluvy. Tá musí okrem základných náležitostí jednotlivých zmluvných typov spĺňať aj určité osobitosti, ktoré vychádzajú práve z povahy jej subjektov. Medzi zmluvnými stranami musí prebehnúť najmä dohoda o obsahu spotrebiteľskej zmluvy, vrátane dohody o jednotlivých zmluvných podmienkach. V rámci tejto dohody nemôže byť neprímerané rozdelenie práv a povinností medzi zmluvnými stranami, vysoké sankcie za porušenie povinností, alebo aj nemožnosť ovplyvniť obsah zmluvných podmienok potenciálnou zmluvnou stranou, a to spotrebiteľom. V prípade spotrebiteľských zmlúv je potrebné, aby došlo k zachovaniu ochrany spotrebiteľa pred obchodníkom, a to z dôvodu, že spotrebiteľ požíva ochranu slabšej strany.²² Osobitná právna úprava spotrebiteľskej zmluvy má za cieľ zvýšiť ochranu slabšej strany záväzkových vzťahov, v danom prípade spotrebiteľa, preto obsahuje aj určité pravidlá, ktoré majú za cieľ vyrovnáť faktickú nerovnováhu vznikajúcu v spotrebiteľskom vzťahu.²³ Táto nerovnováha v spotrebiteľskom vzťahu vyplýva z povahy subjektov, pričom voči spotrebiteľovi vystupuje profesionálny účastník, a to obchodník, ktorý si vopred určil zmluvné podmienky.²⁴ Základ systému ochrany spotrebiteľa tak vychádza z toho, že spotrebiteľ sa nachádza v znevýhodnenom postavení. Jeho znevýhodnenie môže spočívať na viacerých dôvodoch. Jedným z dôvodov je napríklad úroveň jeho informovanosti. Spotrebiteľ musí byť o zmluvných podmienkach, ktoré majú vplyv na jeho rozhodnutie o vstupe do záväzku a dôsledkoch takéhoto konania, vždy informovaný.²⁵ Samotný spotrebiteľ má možnosť sa rozhodnúť, či na základe navrhovaných podmienok uzatvorí s podnikateľom (t. j. na účely slovenského spotrebiteľského práva obchodníkom) spotrebiteľskú zmluvu.²⁶ Základom je, aby spotrebiteľské zmluvy neobsahovali ustanovenia, ktoré by v konečnom dôsledku zapríčinili určitú mieru nerovnováhy medzi zmluvnými stranami, predovšetkým v ich právach a povinnostiach tak, aby nedošlo k znevýhodneniu osoby spotrebiteľa.²⁷ Tieto zmluvné ustanovenia sú v právnej teórii označované ako neprijateľné podmienky, ktorých použitie obchodníkom v spotrebiteľských zmluvách je zákonom zakázané.²⁸ V rovnakom rozsahu sa tento zákon vzťahuje aj na situáciu, ak dochádza k dojednaniu zmluvnej

²¹ VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. Praha : Leges, 2013, s. 77.

²² Pozn.: *Povaha spotřebitele ako slabšej strany vychádza aj z jeho procesnoprávneho postavenia v prípade vzniku sporu zo spotrebiteľskej zmluvy*. K tomu pozri: § 290 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok.

²³ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2014, sp. zn. 5Sžo/21/2013.

²⁴ Tamže.

²⁵ Rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2014, sp. zn. C-26/13 (Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt.).

²⁶ Tamže.

²⁷ K tomu pozri: § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

²⁸ Paragraf 4 ods. 2 písm. b) zákona č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

pokuty pre prípad porušenia zmluvnej povinnosti spotrebiteľa, ak toto dojednanie spĺňa podmienky stanovené na to, aby bolo toto dojednanie o zmluvnej pokute posúdené ako neprijateľná zmluvná podmienka.

2. Ústavné limity uplatňovania zmluvnej pokuty v spotrebiteľských zmluvách

2.1 Test neprijateľnosti a výška zmluvnej pokuty v spotrebiteľských zmluvách

Otázky spojené s ochranou spotrebiteľa sa stali predmetom viacerých rozhodnutí Ústavného súdu SR.²⁹ Výška zmluvnej pokuty sa stala predmetom rozhodovania Ústavného súdu SR na základe sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR. Sťažovateľ podpísal s autobazárom zmluvu o kúpe jazdeného vozidla napriek tomu, že vykazovalo nedostatky, a zaplatil prvú splátku vo výške 500 €. Auto nakoniec neprevzal a autobazár adresoval odstúpenie od zmluvy. Tým, že sťažovateľ kúpnu cenu v rozsahu 6 483 eur nedoplatil, autobazár časť kúpnej ceny vo výške 500 € zaplatenej pri uzatváraní zmluvy zúčtoval ako zmluvnú pokutu a zároveň podľa zmluvy zanikla účinnosť zmluvy. Text zmluvnej pokuty znel: „Časť kúpnej ceny vo výške 500,- € (ďalej len „Prvá časť kúpnej ceny“) kupujúci zaplatí predávajúcemu v hotovosti pri podpise tejto zmluvy a zvyšná časť kúpnej ceny vo výške 6 483,- € (ďalej len „Doplatok“) bude kupujúcim predávajúcemu zaplatená najneskôr do 7 dní od podpisu tejto zmluvy platobnou kartou, bankovým prevodom alebo vkladom na účet predávajúceho IBAN vedený v ČSOB. V prípade omeškania s úhradou Doplatku je kupujúci povinný zaplatiť predávajúcemu zmluvnú pokutu vo výške Prvej časti kúpnej ceny; táto zmluvná pokuta je splatná v prvý deň omeškania s úhradou Doplatku. Zmluvné strany sa zároveň dohodli, že uplynutím prvého dňa omeškania kupujúceho s úhradou Doplatku zároveň dôjde k ukončeniu účinnosti tejto zmluvy (rozvázovacia podmienka účinnosti).“ Sťažovateľ plnenie zo zmluvnej pokuty namietal, vyčítal nezohľadnenie neprijateľných zmluvných podmienok a nepoužiteľnosť vozidla na účely premávky po pozemných komunikáciách.

Pre záver o neprimeranosti výšky zmluvnej pokuty z hľadiska uplatnenia moderačného práva súdu podľa ustanovenia 545a Občianskeho zákonníka je rozhodujúca výška dohodnutej zmluvnej pokuty v čase porušenia povinnosti druhou zmluvnou stranou. Z tejto úvahy vychádzali aj všeobecné súdy. Podľa rozsudku okresného súdu zmluvná pokuta predstavuje 7,2 % z kúpnej ceny, nie je neprimeraná a nepredstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Odvolací súd sa s takto vykonaným testom neprijateľnosti zmluvnej pokuty bez ďalšieho stotožnil.

Pri posudzovaní, či je zmluvné ustanovenie neprimerané, by mali všeobecné súdy brať do úvahy aj ustanovenia § 53 a nasl. OBZ týkajúce sa spotrebiteľských zmlúv, a to najmä:

²⁹ Napr. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 541/2013 z 22. októbra 2013. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 11/2016 zo 7. februára 2018. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 23/2013 z 15. januára 2013. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022.

- vyváženosť zmluvy, t. j. či boli dohodnuté len minimálne povinnosti pre veriteľa a maximálne povinnosti pre dlžníka vrátane ich sankcií,³⁰
- okolnosti, za ktorých bola zmluva uzavretá,
- použitie nekalej obchodnej praktiky.

Ústavný súd SR považoval záver súdov za ústavne neutržateľný. Rozhodnutie Ústavného súdu SR stanovilo kritériá na určenie výšky zmluvnej pokuty, ak je zmluvnou stranou spotrebiteľ: „Rozhodnutie súdu založené na izolovanom posúdení zmluvnej pokuty ako nie neprijateľnej zmluvnej podmienky len z pohľadu jej výšky bez vysporiadania sa s kritériami testu neprijateľnosti, akými sú kritérium dobrej viery, existencia značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach zmluvných strán na škodu spotrebiteľa (§ 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ako aj explicitne normovanými ďalšími kritériami (§ 53 ods. 12 Občianskeho zákonníka) je nedostatočne odôvodnené, a tým aj ústavne neutržateľné.“³¹

Z uvedeného nálezu vyplýva záver, že aj keď je samotná zmluvná pokuta formulovaná jasne, je len úvodom na pokračovanie testu neprijateľnosti. V uvedenom prípade bude opäť rozhodovať všeobecný súd. Bude zaujímavé, ako sa vyrovná so závermi Ústavného súdu SR. Ide o špecifický prípad, pretože takto dojednaná zmluvná pokuta má v tomto prípade aspekt zmluvnej pokuty, ako aj odstupného.

2.2 Moderačné právo súdu podľa § 545a Občianskeho zákonníka

Moderačné právo súdu (*ius moderandi*) znamená oprávnenie súdu znížiť, moderovať určité nároky. Zákonodarca moderačné právo v súvislosti so zmluvnou pokutou zakotvil najprv do Obchodného zákonníka a až v roku 2008 aj do Občianskeho zákonníka. Ide o určitý druh zásahu súdu do zmluvnej voľnosti zmluvných strán na základe kritérií daných zákonom – § 545a Občianskeho zákonníka.³² Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť na základe troch v zákone uvedených kritérií:

1. Hodnotu zabezpečovanej povinnosti,
2. Význam zabezpečovanej povinnosti,

³⁰ Aj v tomto ohľade sa ukazuje rozdiel medzi B2B a B2C zmluvami. Najvyšší súd ČR hľadisko „vyváženosti zmluvy“ odmietol ako dôvod na zníženie neprimeranej zmluvnej pokuty. Rozsudok Najvyššieho súdu sp. zn. 23 Cdo 1728/2010 zo dňa 15. 8. 2011.

³¹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 31/2023 z 8. februára 2024.

V odlišnom stanovisku k tomuto nálezu ústavný sudca Peter Straka poukázal na odlišný prístup slovenských a európskych súdov v oblasti ochrany spotrebiteľa. Kým slovenské súdy považovali slobodné rozhodnutie sťažovateľa a podpísanie zmluvy za jeden z dôvodov zamietnutia žaloby, Súdny dvor EÚ pravidelne pripomína znevýhodnenú pozíciu spotrebiteľov pri uzatváraní zmluvy. Neprijateľná zmluvná podmienka je pritom predmetom ochrany práve preto, že je podpísaná. V zásade niet neprijateľnej zmluvnej podmienky, ktorá by nebola obsahom podpísanej zmluvy.

³² Moderačné právo súdu vychádza z úpravy v obchodnom zákonníku, ale formulácia nie je úplne totožná.

Podľa § 301 OBZ „Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, a to až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. Na náhradu škody, ktorá vznikla neskôr; je poškodený oprávnený do výšky zmluvnej pokuty podľa § 373 a nasl.“

3. Na výšku škody, ktorá porušením vznikla, a o koľko zmluvná pokuta presahuje rozsah vzniknutej škody.³³

Moderáčne právo súdu vo vzťahu k zmluvnej pokute sa opakovane stalo predmetom súdnych rozhodnutí vrátane Najvyššieho súdu SR. Ten vo svojom rozhodnutí z roku 2010 stanovil niekoľko kritérií na posudzovanie výšky zmluvnej pokuty, okrem zákonom predpokladaných kritérií – hodnoty a významu zabezpečovanej povinnosti.³⁴

- hospodársku pozíciu zmluvných strán pri uzatváraní zmluvy,
- spôsob zapracovania zmluvnej pokuty do zmluvy,³⁵
- reciprocitu zmluvnej pokuty,
- druh zavinenia dlžníka,
- či došlo k vzniku škody alebo nie, a pod.

Najvyšší súd SR navyše zdôraznil, že vždy pôjde o individuálne posudzovanie viažuce sa na konkrétny prípad. Len z konkrétneho prípadu totiž možno vyvodit' tak hodnotu, ako aj význam zabezpečenej povinnosti. Tieto závery Najvyššieho súdu SR sú použiteľné, aj keď ide o spotrebiteľské zmluvy s dodatkom, že pri týchto zmluvách sa nebude posudzovať hospodárska pozícia zmluvných strán, lebo spotrebiteľ bude vždy slabšou zmluvnou stranou. Dodávame, že súdy by si mali všimnúť, aj akú funkciu zmluvná pokuta plní.

Nestorka slovenskej vedy obchodného práva prof. Oľga Ovečková uvádza, že z podstaty zmluvnej pokuty možno vyvodit' jej funkcie.³⁶ Ich vymedzenie nie je samoučelné. Sú dôležité preto, lebo na základe ich poznania možno uvažovať o ich efektívnom využití, teda aj o efektívnom uplatnení inštitútu zmluvnej pokuty. Konkrétna forma zmluvnej pokuty, resp. preferencia tej-ktorej funkcie zmluvnej pokuty v konkrétnom prípade svedčí o tom, aké záujmy (prospech) sledovali strany pri dojednávaní zmluvnej pokuty. To má potom podľa O. Ovečkovej rozhodujúci význam aj na posúdenie neprimeranosti výšky zmluvnej pokuty v konkrétnom prípade.³⁷

K úlohe moderačného práva všeobecných súdov sa vyjadril aj Ústavný súd SR. Súviselo to s kauzou prihlásenia pohľadávok v konkurze spoločne s neúmerne vysokou zmluvnou pokutou. Okresným súdom ustanovený správca poprel 18. septembra 2008 všetky uvedené prihlásené pohľadávky, čo sa týka právneho dôvodu aj výšky, a to z dôvodu rozporu dojednaných zmluvných pokút s § 3 a § 39 zákona č. 40/1964 Zb. OZ v znení neskorších predpisov. Bola podaná žaloba o určenie popretých pohľadávok. Pr-

³³ Toto kritérium berie súd do úvahy, len ak veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa zmluvná pokuta vzťahuje.

³⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Odo 39/2010 z 8. decembra 2010.

³⁵ Odvolací súd odmietol argument žalobcu proti zníženiu zmluvnej pokuty, že túto vo výške 1% navrhovala samotná žalobkyňa. Ide pritom podľa nás o kvalitatívne inú situáciu, ako keď zmluvná strana „len“ súhlasí s navrhovanou zmluvnou pokutou. Ak žalobkyňa sama navrhla obojstranne vysokú zmluvnú pokutu, tak to vyvoláva u druhej zmluvnej strany pocit istoty a serióznosti, že zmluvné podmienky budú splnené riadne a včas. Podľa nás ide o rozpor s elementárnou spravodlivosťou, ak ten, kto navrhuje zmluvnú pokutu, neskôr žiada o jej zníženie.

³⁶ OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. In *Právny obzor* 2024, č. 2, s. 125.

³⁷ Tamže.

vostupňový súd považoval za „nesporné, že pôvodne dohodnutá výška zmluvnej pokuty je v rozpore s dobrými mravmi pre jej neprímeranosť. V zmysle ustálenej judikatúry je tiež nesporné, že ročná výška zmluvnej pokuty vo výške 176 %, resp. 155 % je v rozpore s dobrými mravmi, a preto nie je možné ju na tomto právnom základe priznať“. Počas konania zobral žalobca časť návrhu späť a uplatňoval len zmluvnú pokutu vo výške 0,3 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania. Ani túto zmluvnú pokutu nepovažoval súd za primeranú významu a hodnote zabezpečovanej povinnosti, v dôsledku čoho bol v rozpore s dobrými mravmi a v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku a podľa § 39 OZ.

Krajský súd napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s opravným uznesením potvrdil.³⁸ Stotožnil sa so skutkovými i s právnymi závermi okresného súdu zhodnotiac, že „zmluvná pokuta ako sankcia musí vychádzať z obsahu a charakteru zmluvného záväzku, musí vychádzať z obsahu, výšky povinnosti, ktorej splnenie zmluvne sankcionuje v podobe zmluvnej pokuty, a preto súd prvého stupňa postupoval vecne správne, ak sa zaoberal predmetnými zmluvami o pôžičke a výškou pôvodne dohodnutej pokuty a v zhode s ustálenou judikáciou konštatoval, že táto výška je v rozpore s dobrými mravmi pre jej neprímeranosť“.³⁹ Odvolací súd sa vyjadril aj k navrhovanej moderácii súdom. Uvedol, že nemohol prihliadnuť na odvolanie navrhovateľa vo veci moderačného práva súdu podľa § 545a OZ, pretože nie je možné uplatniť moderačné právo súdu a zmluvnú pokutu znížiť, ak je vyslovená absolútna neplatnosť ustanovení zmluvy, na ktorých základe bola uplatnená táto zmluvná pokuta v konaní.

Ústavný súd SR sa s týmito argumentmi všeobecných súdov nestotožnil. V právnej vete k nálezu uviedol: „Moderačné právo súdu podľa § 545a Občianskeho zákonníka je vo vzťahu k výške zmluvnej pokuty vyjadrením preferencie zachovania platnosti právneho úkonu, ak má byť táto spochybnená iba neprímeranosťou dojednanej výšky zmluvnej pokuty.“⁴⁰

Ústavný súd SR rozhodol v súlade s trendmi, ktoré preferujú zachovanie právneho úkonu v platnosti, ak je to možné.⁴¹ Všeobecné súdy musia pri posudzovaní, či došlo k neprímeranej zmluvnej pokute, premietnuť do svojho rozhodovania ústavné princípy spravodlivosti, primeranosti a ochrany slabšej zmluvnej strany. Nemožno však vylúčiť situáciu, keď posúdenie okolností, ktoré viedli k uzatvoreniu zmluvnej pokuty, budú

³⁸ Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 CoKR 38/2014-290 z 24. februára 2015.

³⁹ Prvostupňový, ako aj odvolací súd považovali vysokú zmluvnú pokutu len za dôvod na navýšenie prípadnej pohľadávky. Inak povedané, takéto vysoká zmluvná pokuta v skutočnosti už neplnila žiadnu z funkcií zmluvnej pokuty.

K problematike sa vyjadril aj Najvyšší súd ČR: „*Odoprieť ochranu možno len takej žiadosti, ktorá by opomínala zabezpečovací, sankčný a kompenzačný charakter inštitútu zmluvnej pokuty, nevychádzala by z jeho zmyslu, prípadne by ho dokonca zneužívala na poškodenie dlžníka. Zmluvná pokuta by sa napríklad účtovala v situácii, keď by bolo zrejmé, že záväzok nebude plnený, že zmluvnej pokute chýba jej preventívna funkcia a nemožno očakávať, že bude plniť kompenzačnú funkciu.*“ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, 32 Odo 202/2006 z 28. mája 2007

⁴⁰ Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 528/2015-29 z 21. júna 2016.

⁴¹ ŠŤAVÍKOVÁ ŘEZNIČKOVÁ, I. Smluvní pokuta jako zneužívající klauzule a možnost její moderace In *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 2, s. 8.

v rozpore s dobrými mravmi.⁴² Takýto záver súdu o absolútnej neplatnosti dojednania strán pre rozpor s dobrými mravmi by mal byť výnimočným zásahom podmieneným mimoriadnymi okolnosťami daného prípadu. Ak by však k takejto právnej kvalifikácii došlo, tak bol by neplatný celý záväzok vrátane dohodnutej zmluvnej pokuty.

2.3 Dojednanie zmluvnej pokuty vo všeobecných obchodných podmienkach

Z pohľadu ochrany spotrebiteľa je dôležitá nielen výška zmluvnej pokuty, ale aj to, v akom dokumente je zmluvná pokuta obsiahnutá. Ústavný súd ČR rozhodoval o sťažnosti bývalého klienta spoločnosti UPC, týkajúcej sa údajne neprimerane vysokej zmluvnej pokuty za nevrátenie modemu načas. V tomto prípade nešlo len o výšku zmluvnej pokuty, ale aj o jej ukotvenie vo všeobecných zmluvných podmienkach.⁴³ Podľa Ústavného súdu všeobecné obchodné podmienky majú slúžiť na to, aby v nich boli zakotvené informácie technického a vysvetľujúceho charakteru: „*Základným predpokladom prijetí všeobecných obchodných podmienok obľátem je však jejich zahrnutí do návrhu. Obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách mají sloužit hlavně k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmí sloužit k tomu, aby do nich v nepřehledné, složitě formulované a malým písmem psané formě dodavatel skryl ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě, a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu.*“⁴⁴

Ústavný súd ČR zdôraznil, že nie je proti samotnej existencii zmluvných pokút v spotrebiteľských zmluvách. Je však dôležité, aby texty spotrebiteľských zmlúv boli dostatočne čitateľné, jasné a zrozumiteľné aj pre priemerného spotrebiteľa.

V praxi českých všeobecných súdov sa vyskytol prípad, keď zmluvná pokuta bola súčasťou všeobecných podmienok a zmluva na ne odkazovala.⁴⁵ Žalobkyňa – spoločnosť T-Mobile Czech Republic a. s. – tvrdila, že ak bola zmluvná pokuta dojednaná a vyúčtovaná dlžníkovi pred vydaním nálezu ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 3512/11, na nález môže reagovať v budúcnosti, nie však vo vzťahu k už uzavretým zmlúvam. Dodávame, že samotnú zmluvnú pokutu si však uplatnila v konkurznom konaní po zverejnení nálezu Ústavného súdu ČR. Dovolací senát Najvyššieho súdu ČR sa plne stotožnil s názorom

⁴² BURIÁNOVÁ, P. Úskalí moderačního práva soudou ve vztahu ke snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty. In *Obchodné právo*, 2019, č. 9, s. 20.

⁴³ Všeobecné obchodné podmienky sú súhrmom dojednání, na ktoré odkazuje (text nejakej zmluvy) a ktoré ich navrhovateľ používa pre väčší počet uzatváraných zmlúv určitého druhu. Ide teda o „technický“ doplnok k zmluve.

⁴⁴ Nález Ústavného súdu ČR I. ÚS 3512/11 z 11. novembra 2013. Konkrétne išlo o spor bývalého klienta spoločnosti UPC týkajúci sa údajne neprimeranej vysokej zmluvnej pokuty za nevrátenie modemu načas.

⁴⁵ „Zájemce a T-Mobile si pro případ porušení povinností vyplývajících z Účastnické smlouvy sjednávají smluvní pokuty, které jsou uvedeny ve VPST, v podmínkách služby Internet ADSL, v Ceníku služeb nebo v dalších obchodních podmínkách, které jsou součástí Účastnické smlouvy.“

Ústavného súdu ČR a aplikoval jeho závery aj na tento prípad.⁴⁶ Uvedené právne názory neboli prijaté v právnej teórii úplne jednoznačne najmä pre paušálnosť zvolených kritérií bez ohľadu na okolnosti prípadu a chýbajúci test proporcionality.⁴⁷

3. Neprijateľné zmluvné podmienky ako nástroje ochrany spotrebiteľa v spotrebiteľských zmluvách

Nerovnosť v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa môže *ex lege* spôsobiť neplatnosť takéhoto dojednania,⁴⁸ a to na základe právnej úpravy neprijateľných zmluvných podmienok v Občianskom zákonníku. Generálna klauzula v § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka ustanovuje, že „*spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa*“. S výnimkou, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa buď týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny za podmienky, že sú tieto zmluvné podmienky vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne, alebo boli individuálne dojednané. Podľa § 53 ods. 2 OZ nepôjde o individuálne dojednanie, ak spotrebiteľ nemohol pred uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy ovplyvniť ich obsah. Dôvodov na využívanie takýchto neprijateľných zmluvných podmienok je zo strany obchodníka voči spotrebiteľovi niekoľko. Okrem finančného, statusového prospechu pre obchodníka bude ďalším dôvodom na využitie takejto podmienky zo strany obchodníka poškodenie samotného spotrebiteľa.⁴⁹

Vo všeobecnosti by však spotrebiteľské zmluvy nemali obsahovať takéto podmienky, t. j. podmienky, ktoré sú svojím charakterom voči spotrebiteľovi nečestné, hrubé alebo ho výrazne poškodzujú.⁵⁰ Pre jasnejšie a zrozumiteľnejšie vymedzenie neprijateľných zmluvných podmienok § 54 ods. 4 OZ zakotvuje demonštratívny výpočet situácií, ktoré môžu v spotrebiteľskom vzťahu nastať a ktorých preskúmanie a vyhodnotenie môže viesť k označeniu dojednania o zmluvnej podmienke za neprijateľné dojednanie. Uvedený výpočet sa nevzťahuje iba podmienky, a to v podobe neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, ale aj na ich neprijateľné dojednanie v štandardných zmluvných podmienkach, všeobecných podmienkach, všeobecných poisťných podmienkach, alebo aj v iných prípadoch, ak ide o spotrebiteľský záväzok.⁵¹ Pre rozlíšenie neprijateľnej zmluvnej podmienky od inej zmluvnej podmienky je potrebné naplnenie

⁴⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 28. februára 2017 č. k. 32 ICdo 86/2015. „*Jde-li o spotřebitelskou smlouvu, nemohou být ujednání zakládající smluvní pokutu obsažena v tzv. všeobecných obchodních podmínkách, jež jsou součástí smlouvy.*“

⁴⁷ HULMÁK, M., BEZOUŠKA, P. Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. In *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 8. Autori ďalej uvádzajú, že použitie obchodných podmienok len naznačuje, že dojednanie nebolo individuálne dojednané, a ich primeranosť je nutné posúdiť s. 10.

⁴⁸ Paragraf 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka.

⁴⁹ BUDJAC, M. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 548 – 694.

⁵⁰ Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 5. februára 2024, sp. zn. 5Csp/116/2023.

⁵¹ BUDJAC, M. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 548 – 694.

jej materiálneho znaku, ktorý za nerovnosť v právach a povinnostiach v prospech spotrebiteľa určuje podmienku, ktorá je preňho nejasná, nezrozumiteľná, prípadne neurčitá alebo sa zmluvná podmienka svojou povahou odchyľuje *ratio legis* od zákona tak, že je v konečnom dôsledku pre spotrebiteľa neprospešná.⁵² Podľa § 53 ods. 12 OZ sa materiálna kontrola podmienok uskutočňuje so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená, a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

Celkovo tak musí byť spotrebiteľská zmluva pre spotrebiteľa transparentná,⁵³ teda nielen jasná a zrozumiteľná z gramatického hľadiska, ale chránený spotrebiteľ musí na základe jasných a zrozumiteľných kritérií vedieť posúdiť hospodárske výsledky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré mu zo zmluvy vyplývajú.⁵⁴ Spotrebiteľ tak musí vedieť posúdiť nielen spotrebiteľskú zmluvu a jej obsah z formálneho hľadiska, ale musí byť schopný posúdiť jej ekonomický dosah na svoju osobu. Jasnosť a zrozumiteľnosť zmluvných podmienok sa bude posudzovať aj z hľadiska:

- možnosti pre spotrebiteľa oboznámiť sa so zmluvnými podmienkami pred uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy;
- znenia a terminológie jednotlivých zmluvných podmienok v rámci otázky ich zrozumiteľnosti pre spotrebiteľa;
- spôsob, akým boli zmluvné podmienky spotrebiteľovi prezentované.⁵⁵

Ak spotrebiteľ predbežne vyhodnotí, že ide o neprijateľné zmluvné podmienky po uzatvorení spotrebiteľskej zmluvy, má právo obrátiť sa prioritne na obchodníka (predtým „dodávateľ“) a právo požadovať ich zrušenie.⁵⁶ Ak by obchodník nesúhlasil s ich zrušením, má spotrebiteľ, ako slabšia strana možnosť obrátiť sa na súd.

Ako bolo už uvedené, následkom, ak bude zmluvné dojednanie označené za neprijateľnú z hľadiska zmluvných podmienok, je neplatnosť uvedeného dojednania. V prípade, ak bude zmluvná podmienka *ex lege* neprijateľná, nepôjde z hľadiska platnosti spotrebiteľskej zmluvy o neplatnosť celej zmluvy, ale len o neplatnosť danej zmluvnej podmienky.⁵⁷ O neplatnosť celej spotrebiteľskej zmluvy pôjde iba v tom prípade, ak bez zmluvnej podmienky, ktorá bola označená za neprijateľnú, nemôže zmluvu obstať.⁵⁸ Nie

⁵² Tamže.

⁵³ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. marca 2019, sp. zn. 8Cdo/114/2017.

⁵⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2014, sp. zn. C-26/13 (Árpád Kásler, Hajnalka Káslerne Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt.)

⁵⁵ JURČOVÁ, M., MASLÁK, M., BORKOVIČOVÁ, V. *Spotrebiteľské právo*. Praha : Wolters Kluwer, 2021, s. 99 – 100.

⁵⁶ Dôvodová správa k zákonu č. 150/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Osobitnou možnosťou spotrebiteľa je iniciovať konanie, ktorého predmetom je skúmanie neprijateľnej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve alebo v inom relevantnom dokumente, napríklad vo všeobecných obchodných podmienkach pred iným príslušným orgánom.

⁵⁷ BUDJAČ, M. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 548 – 694.

⁵⁸ JURČOVÁ, M., MASLÁK, M., BORKOVIČOVÁ, V. *Spotrebiteľské právo*. Praha : Wolters Kluwer, 2021, s. 103.

je prítom podstatné, či reálne došlo k porušeniu povinnosti zo strany spotrebiteľa.⁵⁹ Ak súd rozhodol, že zmluvná podmienka je neprijateľná, a obvykle spotrebiteľ neovplyvňuje obsah zmluvy, alebo ide o zmluvnú podmienku označenú za neprijateľnú vo všeobecných obchodných podmienkach, prípadne súd nepriznal v prospech obchodníka plnenie z dôvodu takejto podmienky, je obchodník podľa § 53a OZ povinný zdržať sa používania takej podmienky, resp. podmienky s rovnakým významom vo všetkých spotrebiteľských zmluvách.

4. Neprijateľná zmluvná podmienka upravujúca zmluvnú pokutu v neprospech spotrebiteľa

Zmluvná podmienka obsahujúca dojednanie o zmluvnej pokute zakotvená v spotrebiteľskej zmluve medzi obchodníkom a spotrebiteľom môže byť označená za neprijateľnú z viacerých dôvodov. Poškodenie samotného spotrebiteľa dojednaním o takejto zmluvnej podmienke môže spočívať napríklad v zakotvení neprimerane vysokej zmluvnej pokuty, či už z dôvodu samotnej výšky zmluvnej pokuty alebo aj z dôvodu nevedomosti o jej výške pred uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy. Okrem toho môže byť dojednanie o zmluvnej pokute označené za neprijateľnú zmluvnú podmienku aj z iného dôvodu. Ďalším príkladom je vylúčenie možnosti oboznámiť sa s právami a povinnosťami spotrebiteľa, ktoré mu plynú v prípade dohody o zmluvnej pokute v spotrebiteľskej zmluve.

Právny základ neprijateľnej zmluvnej podmienky vychádzajúci z označenia dojednanie o zmluvnej pokute za neprijateľné dojednanie sa nachádza v Občianskom zákonníku. Ten v § 53 OZ stanovuje nasledujúce dôvody, v ktorých môže dôjsť k označeniu neprijateľnej zmluvnej podmienky v časti dojednanie o zmluvnej pokute. Za neprijateľné podmienky v nadväznosti na dojednanie o zmluvnej pokute, ktoré je súčasťou spotrebiteľského vzťahu, sa považujú najmä situácie, ktoré:

- *požadujú od spotrebiteľa plnenie, s ktorým sa nemal možnosť oboznámiť pred uzatvorením zmluvy (§ 53 ods. 4 písm. a) OZ);*
- alebo*
- *požadujú od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s nesplnením jeho záväzku (§53 ods. 4 písm. k OZ).*

4.1 Plnenie zo zmluvnej pokuty aj vtedy, ak sa spotrebiteľ s danou zmluvnou podmienkou nemal možnosť pred uzatvorením zmluvy vopred oboznámiť

Uvedená prvá zmluvná podmienka v demonštratívnom výpočte neprijateľných zmluvných podmienok je podmienka, ktorá chráni spotrebiteľa v najširšej miere. Ide o situácie, v ktorých dochádza k nemožnosti spotrebiteľa oboznámiť sa so zmluvnými podmienkami vopred, ešte pred uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy, ak zavádzajú takéto podmienky samotného spotrebiteľa k plneniu. Obchodník má pritom v tejto súvislosti

⁵⁹ Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 29. novembra 2016, sp. zn. 6Co164/2015.

povinnosť poskytnúť spotrebiteľovi všetky informácie a dokumenty v slovenskom jazyku alebo so súhlasom spotrebiteľa v inom jazyku, ktorý je pre spotrebiteľa zrozumiteľný.⁶⁰ Rovnako má poskytovať spotrebiteľovi službu bezpečným spôsobom a s odbornou starostlivosťou.⁶¹ Tieto povinnosti obchodníka vo vzťahu k spotrebiteľovi sa rovnako vzťahujú aj na dojednania o zmluvnej pokute v rámci zmluvných podmienok bez ohľadu na to, či sa spotrebiteľ následne domáha neprijateľnosti zmluvnej podmienky z rozličných dôvodov, napríklad neprimerane vysokej zmluvnej pokute.

4.1.1 Z pohľadu právnej teórie

Vo všeobecnosti je okrem iného základnou požiadavkou na platné dojednanie o zmluvnej pokute jej písomná forma podľa § 544 ods. 2 OZ. Podmienka písomnej formy nemusí byť naplnená iba klasickým spôsobom, a to písomným návrhom dojednania o zmluvnej pokute a písomnou akceptáciou takéhoto návrhu, ale písomná forma zostáva zachovaná aj pri využití všeobecných obchodných podmienok. Osobitnú právnu úpravu vo vzťahu k všeobecným obchodným podmienkam Občiansky zákonník neobsahuje. Samotná spotrebiteľská zmluva nemusí priamo explicitne obsahovať všeobecné obchodné podmienky, ale môže na ne v tomto prípade odkázať. V tejto súvislosti však vzniká osobitná otázka možnosti zakotvenia dojednania o zmluvnej pokute vo všeobecných obchodných podmienkach s dôrazom na dodržanie základnej podmienky jej platného dojednania, a to jej písomnej formy. Ak zmluva nepresne identifikuje všeobecné podmienky, môže to vyvolať neurčitosť samotnej zmluvy a jej neplatnosť,⁶² prípadne nedodržanie zákonných podmienok môže viesť k neplatnosti dojednania zmluvnej pokuty vo všeobecných obchodných podmienkach.

4.1.2 Z pohľadu právnej praxe

Ak zmluvná pokuta zmluvnými stranami nebola dojednaná individuálne (spotrebiteľská zmluva bola v predtlačenej forme a zmluvná pokuta v dodatku), je považovaná za neprijateľnú zmluvnú podmienku.⁶³

V obchodnozáväzkových vzťahoch pristúpil súd k pripusteniu možnosti zakotviť si zmluvnú pokutu vo všeobecných obchodných podmienkach, ak dotknutá zmluvná strana má možnosť sa s nimi oboznámiť pred uzatvorením zmluvy a zároveň má možnosť vysloviť súhlas s takými podmienkami.⁶⁴ Podľa názoru súdu tak rovnako zostáva zachovaná písomná forma zmluvnej pokuty, ak je dojednaná vo všeobecných obchodných podmienkach. Je otázne, či dané rozhodnutie možno považovať za aplikovateľné aj na uzatváranie dojednaní o zmluvnej pokute medzi obchodníkom a spotrebiteľom za dodržania

⁶⁰ Paragraf 4 ods. 1 písm. g) zákona č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶¹ Tamže, § 4 ods. 1 písm. i).

⁶² ĎURICA, M., STRÉMY, J. In PATAKYOVÁ, M. a kol. 2022. *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2022, s. 1228 – 1230.

⁶³ Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 23. septembra 2020, sp. zn. 11Csp/225/2019.

⁶⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2023, sp. zn. 2Obdo/37/2022.

súdom vymedzených podmienok. Podľa § 53 ods. 2 OZ za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpísaním zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.⁶⁵

Všeobecné obchodné podmienky nevznikajú konsenzom zmluvných strán, ide o jednostranný právny úkon obchodníka, ale druhá strana môže po ich oboznámení sa s nimi súhlasiť. Spotrebiteľ by mal mať dve možnosti. Zmluvnú pokutu vo všeobecných zmluvných podmienkach by mohol v plnom rozsahu akceptovať, alebo odmietnuť. V prípade odmietnutia znenia a výšky pokuty vo všeobecných obchodných podmienkach by mala byť zmluvná pokuta dohodnutá v zmluve.

Výhody pripustenia možnosti dojednanja zmluvnej pokuty vo všeobecných obchodných podmienkach nemožno identifikovať iba na strane obchodníka, ale aj na strane spotrebiteľa. Zjednotenie dojednaní o zmluvnej pokute vo všeobecných obchodných podmienkach a ich využitie v spotrebiteľských zmluvách môže viesť k zvýšeniu právnej istoty spotrebiteľov a k zjednoteniu prístupu obchodníka k určitému okruhu spotrebiteľov. Na strane druhej vidíme aj riziká takéhoto postupu, vzhľadom na možnosť vyhlásenia tohto dojednanja za neprijateľnú zmluvnú podmienku.

4.2 Neprimerane vysoká suma ako sankcia spojená s nesplnením jeho záväzku

Neprimerane vysoká suma, ktorú spotrebiteľ bude musieť uhradiť, ak nesplní svoj záväzok, je ďalším dôvodom jej označenia za neprijateľnú v spotrebiteľskej zmluve, prípadne aj vo všeobecných obchodných podmienkach, ak je takáto forma jej dojednanja prípustná.

4.2.1 Z pohľadu právnej praxe

Jeden z dôvodov, keď možno posúdiť dojednanie o zmluvnej pokute ako neplatné, bude mať právny základ v § 53 ods. 4 písm. k) OZ. Toto ustanovenie považuje zmluvnú podmienku za neprijateľnú, ak zmluvné dojednanie, v tomto prípade o zmluvnej pokute, požaduje od spotrebiteľa, ktorý nesplnil svoj záväzok, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s neplnením svojho záväzku.⁶⁶ Predmetom neprijateľnosti môže byť iné dojednanie o zmluvnej pokute, ktoré napĺňa podmienky neprijateľnej zmluvnej podmienky.⁶⁷ Cieľom dojednanja o zmluvnej pokute, ktoré následne naplní podmienky neprijateľnosti, je zo strany obchodníka cieľené obohatenie na úkor spotrebiteľa, pričom dojednaním spôsobí obchodník značnú nerovnováhu v právach a povinnos-

⁶⁵ „Zmluvné pokuty dohodnuté v úverových podmienkach, ktoré sú vyhlásené za súčasť úverovej zmluvy, sú súčasťou vopred pripraveného tlačiva a ktoré si spotrebiteľ v rámci úverových podmienok individuálne nedojednal, sú neprimeranou sankciou, ktorú znáša spotrebiteľ, a spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, a teda ide o neprijateľné zmluvné podmienky.“ Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 13. mája 2015, sp. Zn. 24 Co 355/2014.

⁶⁶ Rozsudok Okresného súdu Humenné zo 4. decembra 2023, sp. zn. 7Csp/15/2023.

⁶⁷ Napríklad rozsudok Okresného súdu Nitra z 8. októbra 2020, sp. zn. 36Csp/118/2019; rozsudok Okresného súdu Vranou nad Topľou z 23. septembra 2020, sp. zn. 11Csp/225/2019.

tiach spotrebiteľa. Vzhľadom na to, že Občiansky zákonník bližšie nešpecifikuje prípustnú maximálnu výšku zmluvnej pokuty, bude rozhodovanie ponechané v rukách súdov. V uvedenom prípade aplikácie právnej úpravy danej neprijateľnej zmluvnej podmienky sa bude vzťahovať iba na neprimerane vysoké zmluvné pokuty.

Na dojednanie o zmluvnej pokute kladie Občiansky zákonník vo vzťahu k neprijateľným zmluvným podmienkam ďalšiu podmienku, ktorá musí byť zo strany obchodníka dodržaná, aby nedošlo k posúdeniu jej neprijateľnosti, prípadne nepriznaniu plnenia z takejto zmluvnej pokuty. Primeranosť ako kritérium dojednania zmluvnej pokuty v súlade s ustanoveniami Občianskeho zákonníka nie je nikde definovaná. Posúdenie primeranosti výšky zmluvnej pokuty bude závisieť od individuálneho posúdenia každej jednej zmluvnej podmienky obsahujúcej dojednanie o zmluvnej pokute. Primeranosť zmluvnej pokuty ovplyvní aj konkrétny uzatváraný záväzkový vzťah. Preto nemožno zvoliť jednotný prístup na posúdenie kritéria primeranosti a stanovenia maximálnej hranice výšky zmluvnej pokuty v zákone. Právna úprava však poskytuje limitáciu výšky dojednania o zmluvnej pokute len v nadväznosti na spotrebiteľský vzťah. Podľa § 3a ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka: „*Ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi, sankcie za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu⁶⁸ pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády; za rozhodujúcu sa považuje ročná percentuálna miera nákladov pre obdobný typ spotrebiteľského úveru.*“ Neprimerane vysoká zmluvná pokuta nad stanovený rámec nemusí byť neplatná iba z dôvodu neprijateľnej zmluvnej podmienky. Zmluvná pokuta, ktorá výrazne prevyšuje skutočne vzniknuté škody, je nielen neprimeraná, ale zároveň je v rozpore s dobrými mravmi.⁶⁹ Akonáhle je zmluvná podmienka v neprospech spotrebiteľa závažným spôsobom, nemali by existovať pochybnosti o tom, že je takáto podmienka v rozpore s dobrými mravmi.⁷⁰ Pri posudzovaní primeranosti treba prihliadať na všetky okolnosti, pohnútky a účel, ktorý bol stanovený.⁷¹

Otázka primeranosti zmluvnej pokuty je následne relevantná vo vzťahu na jej posúdenie na základe moderačného práva súdu, ktorý má právo, nie povinnosť znížiť neprimerane vysokú zmluvnú pokutu. Rozhodnutie súdu bude preto pre každý prípad individualizované a bude zohľadňovať iné kritériá a okolnosti prípadu. Súd pri posudzovaní výšky zmluvnej pokuty v nadväznosti na aplikáciu jeho moderačného práva bude nasledujúci:

- *posúdi funkciu zmluvnej pokuty, ktorú zastáva;*
- *po zistení funkcie zmluvnej pokuty s prihliadnutím na zistené zohľadní všetky okolnosti prípadu;*

⁶⁸ Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. novembra 2003, sp. zn. 33 Odo 890/2002.

⁷⁰ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2011, sp. zn. IV.ÚS 55/201 – 1.

⁷¹ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. novembra 2003, sp. zn. 33 Odo 890/2002.

- *pri zistení neprímerane vysokej funkcie v predošlom kroku, súd pristúpi k jej zníženiu.*⁷²

4.2.2 Súbeh viacerých sankcií v spotrebiteľskej zmluve

Ustanovenie § 53b ods. 1 OZ stanovuje v nasledujúcom znení „*ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi za odplatu, sankcie za omeškanie s plnením záväzku spotrebiteľa spolu nesmú byť vyššie, ako ustanoví vykonávací predpis.*“⁷³ Zakotvené sankcie tak nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa už spomínaného nariadenia vlády. Ide tak opäť o limitáciu maximálnej výšky zmluvnej pokuty spolu s limitáciou výšky súbežne uplatňovaných sankcií voči spotrebiteľovi. Pri zakotvovaní zmluvnej pokuty je potrebné, aby jej výška zahŕňala už všetky škody, ktoré možno rozumne predpokladať v nadväznosti na porušenie povinnosti.⁷⁴ Posudzovanie limitácie maximálnej výšky súbežne uplatňovaných sankcií ovplyvní aj posudzovanie výšky zmluvnej pokuty a jej primeranosti. Pri posudzovaní výšky samotnej zmluvnej pokuty je potrebné posúdiť výšku úrokov z omeškania, výšku zabezpečenej istiny, z čoho je v konečnom dôsledku možné posúdiť neprímeranosť samotnej zmluvnej pokuty s ohľadom na vzájomný pomer pôvodnej a sankčnej povinnosti.⁷⁵

Záver

V predmetnom článku sme sa snažili poukázať na najdôležitejšie aspekty uplatňovania zmluvnej pokuty, ak ide o spotrebiteľa. Spotrebiteľ je rovnako povinný, ako aj iné subjekty vstupujúce do záväzkových vzťahov splniť svoje povinnosti riadne a včas. Zmluvná pokuta plní aj v prípade spotrebiteľských zmlúv viaceré funkcie. Má najmä posilniť postavenie veriteľa a sankcionovať dlžníka pri nespnení.⁷⁶ Je jedným z dôležitých nástrojov, ako donútiť k zodpovednému správaniu účastníkov záväzkového vzťahu vrátane spotrebiteľov. Zvýšená ochrana spotrebiteľov nie je absolútna a nemá viesť k ochrane nezodpovedného správania. Rovnako ako aj v podnikateľskom prostredí, tak aj v spotrebiteľských zmluvách plní zmluvná pokuta aj funkciu paušalizovanej náhrady škody.

Záverom je potrebné pripomenúť niekoľko všeobecných pravidiel, ktoré sú dôležité, aby sa dodržal účel zmluvnej pokuty uloženej spotrebiteľovi:

⁷² OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. In *Právny obzor*. 2024, 2, s. 124.

⁷³ Nariadenie vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka.

⁷⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. novembra 2003, sp. zn. 33 Odo 890/2002.

⁷⁵ Tamže.

⁷⁶ Dovoľujeme si poznamenať, že česká právna úprava, literatúra aj súdna prax opustili termín zabezpečovacia funkcia pri zmluvnej pokute a nahrádza ho termíni utvrdzovacia či posilňujúca. Tento terminologický posun považujeme za správny, lebo na rozdiel od iných zabezpečovacích inštitútov (napr. záložné právo) zmluvná pokuta právo nedokáže zabezpečiť, ale iba posilniť. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 23 Cdo 1749/2015, z 4. apríla 2016.

1. Dohoda o zmluvnej pokute musí mať vždy písomnú formu, musí v nej byť určená výška zmluvnej pokuty alebo spôsob, akým sa určí.
2. Zmluvná pokuta sa neposudzuje len na základe primeranosti jej výšky, ale všeobecný súd musí *ex offio* vykonať komplexný test neprijateľnosti.
3. Zmluvná pokuta sa musí vzťahovať na porušenie konkrétnej zmluvnej povinnosti.
4. Špecifikácia tejto povinnosti musí byť jednoznačná, aby bolo nepochybné, o akú povinnosť medzi zmluvnými stranami ide.
5. Výška zmluvnej pokuty musí byť dojednaná určito.
6. Spotrebiteľská zmluva musí byť vyvážená, t. j. musia byť primerane upravené povinnosti pre veriteľa, ako aj pre dlžníka vrátane ich sankcií.
7. Pri posudzovaní primeranosti výšky zmluvnej pokuty sa zohľadňujú aj iné dohodnuté sankcie.
8. Zaplatenie zmluvnej pokuty by nemalo byť viazané na výkon práva.
9. Zmluvná pokuta aj pri spotrebiteľských zmluvách môže predstavovať paušalizovanú náhradu škody.

Literatúra

- BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., PŘÍKAZSKÁ, M. a kol. *Obchodní podmínky*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016, 304 s. ISBN 978-80-210-8424-7
- BURIÁNOVÁ, P. Úskalí moderačního práva soudu ve vztahu ke snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty. In *Obchodní právo*. 2019, roč. 28, č. 9, s. 17 – 27. ISSN 1210-8278
- CSACH, K. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Obdo 11/2019 zo 17. 7. 2019, R 43/2019 (primeranosť zmluvnej pokuty určenej dennou sadzbou). In *Súkromné právo*. 2020, č. 4. ISSN 1339-8652
- ČERNÁ, S., KULHÁNKOVÁ, K. Smluvní pokuta v NOZ. In *Rekodifikace & praxe*. 2013, č. 11, s. 4 – 10. ISSN 1805-6822
- DUFALOVÁ, L. Zmluvná pokuta v nepeňažnej forme. In *Súkromné právo*. 2017, č. 5, s. 200 – 207. ISSN 1339-8652
- HORÁK, P. Smluvní pokuta v nové úpravě soukromého práva. In *Právní rozhledy*. 2015, č. 19, s. 649 – 657. ISSN 1210-6410
- HULMÁK, M., BEZOUŠKA, P. Obchodní podmínky, smluvní pokuty a jiná ujednání. In *Právní rozhledy*. 2018, č. 1, s. 7 – 11. ISSN 1210-6410
- JANOŠEK, V. Absolutní zákaz smluvních pokut v obchodních podmínkách spotřebitelských smluv. Opravdu? [online], 2018, [2024-09-05]. Dostupné na internete: <https://www.epravo.cz/top/clanky/absolutni-zakaz-smluvnich-pokut-v-obchodnich-podminkach-spotrebitelskych-smluv-opravdu-107061.html>
- JURČOVÁ, M., MASLÁK, M., BORKOVIČOVÁ, V. *Spotřebitelské právo*. Praha : Wolters Kluwer, 2021
- MAŽÁKOVÁ, J. *Ochrana spotřebitele. Judikatura*. Bratislava : Iuris Libri, 2016, 522 s. ISBN 978-80-8963-523-8
- OVEČKOVÁ, O. *Zmluvná pokuta*. 2. preprac. a dopl. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2011. 365 s. ISBN 978-80-8078-386-0
- OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v procese rekodifikácie súkromného práva (návrh novely Občianskeho zákonníka). In *Právny obzor*. 2019, č. 2, s. 168 – 179. ISSN 0032-6984
- OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. In *Právny obzor*. 2024, č. 2, s. 121 – 139. ISSN 0032-6984
- PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2022. 1792 s. ISBN 978-80-8232-018-6

- ŠŤAVÍKOVÁ ŘEZNÍČKOVÁ, I. Smluvní pokuta jako zneužívající klauzule a možnost její moderace. In *Rekodifikace & praxe*. 2016, č. 2, s. 8 – 13. ISSN 1805-6822
- ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-770-5
- ŠTEVČEK, M. a kol. 2019. *Občiansky zákonník II. § 451 – 880. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-770-5
- VEČEŘA, J. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii*. Praha : Leges, 2013, 272 s. ISBN 978-80-8757-634-2
- Rozsudok Súdneho dvora z 30. apríla 2014, sp. zn. C-26/13 (Árpád Kásler, Hajnalka Káslerné Rábai proti OTP Jelzálogbank Zrt.)
- Nález Ústavného súdu Českej republiky z 11. novembra 2013, sp. zn. I.ÚS 3512/2011
- Nález Ústavného súdu Českej republiky z 11. novembra 2013, sp. zn. R I. ÚS 3512/11
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 21. júna 2016, sp. zn. III. ÚS 528/2015-29
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7. februára 2018, sp. zn. PL. ÚS 11/2016
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 8. februára 2024, sp. zn. III. ÚS 31/2023
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 15. januára 2013, sp. zn. III. ÚS 23/2013
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 22. októbra 2013, sp. zn. II. ÚS 541/2013
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 15. júna 2022, sp. zn. PL. ÚS 1/2022
- Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24. februára 2011, sp. zn. IV. ÚS 55/201 – 1
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2 Cdo 141/2000
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 27. novembra 2003, sp. zn. 33 Odo 890/2002
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. mája 2007, sp. zn. 32 Odo 202/2006
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 15. augusta 2011, sp. zn. 23 Cdo 1728/2010
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2014, sp. zn. 5Sžs/21/2013
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo 4. apríla 2016, sp. zn. 23 Cdo 1749/2015
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 28. februára 2017, sp. zn. 32 ICdo 86/2015
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 6. marca 2019, sp. zn. 8Cdo/114/2017
- Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 30. októbra 2019, sp. zn. 23 Cdo 1192/2019
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. decembra 2010, sp. zn. 2 Odo 39/2010
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. október 2022, sp. zn. 6Cdo/108/2020
- Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2023, sp. zn. 20bdo/37/2022
- Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 13. mája 2015, sp. zn. 24 Co 355/2014
- Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 24. februára 2015, sp. zn. 4 CoKR 38/2014-290
- Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 29. novembra 2016, sp. zn. 6 Co 164/2015
- Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 20. mája 2021, sp. zn. 43Cob/24/2021
- Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. marca 2022, sp. zn. 43Cob/23/2022
- Rozsudok Okresného súdu Nitra z 8. októbra 2020, sp. zn. 36Csp/118/2019
- Rozsudok Okresného súdu Vranou nad Topľou z 23. septembra 2020, sp. zn. 11Csp/225/2019
- Rozsudok Okresného súdu Humenné zo 4. decembra 2023, sp. zn. 7Csp/15/2023
- Rozsudok Okresného súdu Prešov z 10. januára 2024, sp. zn. 18Csp/97/2023
- Rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 5. februára 2024, sp. zn. 5Csp/116/2023